

DESCOPERIRI MONETARE DIN MOLDOVA. II

DE

VIRGIL MIHĂLESCU-BÎRLIBA și VIOREL BUTNARIU

Continuăm publicarea descoperirilor monetare din Moldova, începută într-un număr anterior al *Arheologiei Moldovei* (12, 1988), respectând parametrii anunțați cu acel prilej¹. De această dată, așa cum menționam și atunci, reluăm și câteva informații mai vechi despre apariția unor monede, care nu pot fi îndeajuns de accesibile². Socotim necesar și cu această ocazie să facem cunoscute mulțumirile noastre cele mai călduroase celor care ne-au sprijinit în alcătuirea acestei *Cronici*: S. Aparu, V. Căpitanu, A. Ciobanu, El. Ciobotaru, Șt. Ciudin, M. Florescu, V. Gemeni, I. Mitrea, O. Nechita, El. Petrișor, N. Popa, V. Maria Pușcașu, A. Scarlăt, I. Sion, O.-L. Șovan, V. Ursachi.

A. GRECEȘTI ȘI MACEDONENE

1. *Ceahlău*, com. Ceahlău, jud. Neamț. Se semnalează, cu mult timp în urmă, apariția unei drahme dyrrhachene (Cf. G. Matusă, *Tezaur, monede și toponimie. Inscemnări*, ms.: V. Mihailescu-Birliba, *Dacia răsăriteană în secolele VI - I î.e.n. Economie și monedă*, Iași, 1990, p. 130, nr. 43 - în continuare se va cita V. Mihailescu-Birliba, 1990).

2. *Ghiteni*, com. Coțușca, jud. Botoșani. Găsitrea unor „imitații thaslene” și monede geto-dace este consemnată în *România liberă* din 4 mai 1984, t. 5; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 118, nr. 206.

3. *Moldova*. Fără loc sigur de descoperire se menționează o drahmă din Dyrrhachium (Maier, 144; 3,25 g), fostă în colecția P. Marinescu (Bacău). MIBacău, N. 1, 25038 (informație I. Mitrea, Bacău; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 147, nr. 250).

4. *Pașcani*, jud. Iași. În colecția Șt. Ciudin au ajuns două tetradrahme ale Insulei Thasos, găsite -- se pare -- în localitate (informație Șt. Ciudin, Tăcuta - Vaslui; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 139, nr. 157).

5. *Suharău*, com. Suharău, jud. Botoșani. Se consemnează descoperirea câtorva „imitații thaslene” și monede geto-dace în *România liberă* din 4 mai 1984, t. 5. (V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 148, nr. 270).

6. *Târpești*, com. Petricani, jud. Neamț. În muzeele săteșe din localitate se află o tetradrahmă emisă la Maronea (16, 12 g; 31 mm), care -- probabil -- provine din Giocărleni, Dobrogea (informație N. Popa, Târpești; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 144, nr. 215).

7. *Vetrișoia*, com. Vetrișoia, jud. Vaslui. Se menționează găsitrea unei drahme histriene, aflată acum în colecția A. Ciobanu; descoperirea este nesigură, alt loc de găsitre putând fi Epurenii -- Vaslui (informație A. Ciobanu, Iași; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 145, nr. 238).

¹ V. Mihailescu-Birliba și V. Butnariu, *Descoperiri monetare din Moldova*, I, în *ArhMold*, 12, 1988, p. 311.

² Abrevieri folosite: AV -- aur; AR -- argint; AE -- bronz, aramă; MI -- Muzeul de Istorie; N.I. -- numărul de inventar; Babelon -- E. Babelon, *Description historique et chronologique des monnaies de la République Romaine vulgairement appelées monnaies consulaires*, 2 vol., Paris, 1885-1886; BMC -- H. Mattingly, *Coins of the Roman Empire in the British Museum*, I - V, London, 1932-1950; Hill -- Philip V. Hill, *The Dating and Arrangement of the Undated Coins of*

B. DACICE

8. *Comănești*, jud. Bacău. Într-o colecție particulară din municipiul Onești au ajuns patru monede geto-dace de argint, aparținând tipului Husi-Vovrlești și care, probabil, au fost descoperite la Comănești (12,45 g; 13,70 g; 13,30 g; 13,30). MIBacău, N. 1, 30331-30334 (informație V. Căpitanu, Bacău; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 147, nr. 263).

C. ROMANE REPUBLICANE

9. *Beciu*, com. Scorțoasa, jud. Buzău. În anul 1987 a apărut un denar roman republican, care a ajuns în colecția prof. C. Pătrașcu din Tecuci; AR, 4,08 g; 20 x 17 mm; $\frac{1}{4}$; bine conservată; ARTI, CLAUDI, F AP. N.; marca de control A-AN, RRC, I, p. 398, nr. 383, Roma, 79 l. de II. (informație I. Sion, Tecuci).

10. *Dăngeni*, com. Dăngeni, jud. Botoșani. În via din grădina casei sale din localitate, El. Gorbănescu, în anul 1971, a găsit patru monede romane, care par să reprezinte restul unui tezaur pierdut. De la descoperitoare cel patru denari au ajuns în Doriu Căslaru din Botoșani și, apoi, la Mihailescu-Birliba: 1. AR, Marcus Antonius, 3,39 g; 16 mm; $\frac{1}{4}$; satisfăcător conservată; Babelon, 126; BMC, Est, 212; RRC, 544/31, 32-31 l. de II. 2. AR, Vespasianus, 2,91 g; 17 x 18 mm; $\frac{1}{4}$; foarte slab conservată; RRC, II, p. 21, nr. 55, 73 d. II. 3. AR, Hadrianus, 2,92 g; 17 x 19 mm; $\frac{1}{4}$; bine conservată; RRC, II, p. 161, nr. 198 (e), 125 (sfârșit) -- 128 (început) d. II.; Hill, p. 362, nr. 331, emisiunea a 14-a, 127 d. II. 4. AR, Hadrianus, 3,16 g; 17 x 18 mm; $\frac{1}{4}$; satisfăcător păstrată; RRC, II, p. 372, nr. 280 (d), 3, 134 -- 138 d. II.; Hill, p. 176, nr. 933, emisiunea a 27-a, 138 d. II. (informație O.-L. Șovan, Botoșani; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 151, nr. 27).

11. *Gălecanu*, com. Gălecanu, jud. Bacău. În anul 1977 ne-au fost aduși pentru identificare, de către S. Aparu, 5 denari romani republicani, care par să fi aparținut unui te-

Rome A.D., 98-118, London, 1970; JBM -- *Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums*, Cernăuți; Maier -- A. Maier, *Die Silberprägung von Apollonia und Dyrrhachion*, in *NZ*, N. F., 1, 1908; Pick -- B. Pick, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin, 1898; RRC -- H. Mattingly și E. A. Sydenham, *Roman Imperial Coinage*, London; RRC -- M. H. Crawford, *Roman Republican Coinage* I - II, Cambridge, 1974; Sydenham -- E. A. Sydenham, *The Coinage of the Roman Republic*, London, 1952.

zaur, astăzi pierdut : 1 AR. *Ap. Claudius Pulcher, T. Manlius Mancius, Q. Urbinius* (Sydenham, 570 a ; RRC, Roma, 229/1 b, 111—110 I. de H.). 2. AR. *C. Vibius Pansa* (Sydenham, 684 ; RRC, Roma, 342/5 b, 90 I. de H.). 3. AR. *L. Aemilius Buca* (Sydenham, 1061 ; RRC, Roma, 480/8, 74 I. de H.). 4. AR. *Brutus* (Sydenham, 906 ; RRC, Roma, 433/1, 54 I. de H.). 5. AR. *Mn. Cordius Rufus* (RRC, Roma, 463/1 a, 46 I. de H.) (Colecția și informația S. Aparu, Găiceana ; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 153, nr. 40).

12. *Havârna*, com. Havârna, jud. Botoșani. Constantin Gh. Cernat a donat un denar roman republican (*L. Iuli Bursio*, 4,0 g ; 20 mm ; RRC, Roma, 352/1 c, 85 I. de H.). MIBotoșani. (Informație O. — L. Șovan, Botoșani ; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 153, nr. 43).

13. *Moinești*, jud. Bacău. În nivelul datat în secolele I I. de H. — I d. H. al așezării dacice, recent cercetate, în anul 1987 s-au găsit doi denari romani republicani, din 88 și 64 I. de H. (informații de la conducătorii șantierului, V. Căpitani și V. Ursachi ; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 154, nr. 49).

14. *Moldova*. În colecția P. Marinescu (Bacău) a ajuns un denar roman republican neidentificabil (3,65 g ; 17 mm ; foarte uzat ; probabil din secolul II I. de H.). MIBacău, N.I. 25056 (informație I. Mitrea ; V. Mihailescu-Birliba, 1990, p. 160, nr. 116).

D. ROMANE IMPERIALE

15. *Bistrița (?)*, com. Vlișoara, jud. Neamț. Având o proveniență nesigură, ne-au fost aduse pentru identificare mai multe monede romane imperiale, care — după cum credem — au făcut parte dintr-un tezaur : 1. AR. *Vespasianus*. RIC, II, p. 26, nr. 101, nr. 76 d. H. 2. AR. *Hadrianus*. RIC, II, p. 374, nr. 297 (d), 134—138 d. H. 3. AR. *Antoninus Pius*. RIC, III, p. 51, nr. 202 (b), 150—151 d. H. 4. AR. *Marcus Aurelius* ; *Faustina II*. RIC, III, p. 268, nr. 674, 161—176 d. H. (informație și colecția O. Nechila, Șc. Generală nr. 3 Piatra Neamț).

16. *Brăiești*, com. Cornu Luncii, jud. Suceava. În grădina unui sătean a apărut un denar roman : AR. *Antoninus Pius*. 3,10 g ; 18 mm ; †. RIC, III, p. 223, nr. 126 var. (AV), decembrie 164 — august 165. În prezent, piesa respectivă se află în colecția lui Mihai Platon, elev la Liceul de Construcții Botoșani (informație O. — L. Șovan, Botoșani).

17. *Bucecea*, com. Bucecea, jud. Botoșani. Dintr-un loc neidentificat de pe teritoriul comunei provine o monedă, donată colecției școlii generale din localitate de către prof. D. Părăscuță și, care, de curând, a ajuns la MIBotoșani : AR. *Commodus*. 2,79 g ; 17 mm ; †. RIC, III, p. 377, nr. 106 C (a), 184—185 d. H. (informație O. — L. Șovan, Botoșani).

18. *Bucovina*. Este menționată găsirea mai multor monede romane (6 AR și 2 AE), fără a se da alte precizări (R. Fr. Kaindl, *Der rumänische archäologische Verein in der Bukowina*, în *JBLM*, 2, 1894, p. 23).

19. *Călugăreni*, com. Dămieniști, jud. Bacău. În apropierea unei așezări autohtone, în anul 1987, s-a găsit un tezaur constituit din 63 denari romani imperiali eșalonați între *Vitellius* și *Marcus Aurelius* : *Luclius Verus* (V. Căpitani, *Noi descoperiri monetare antice intrate în colecțiile muzeului din Bacău*, în *Symposia Thracologica*, 6, Piatra Neamț, 1988, p. 108 ; B. Mitrea *Découvertes monétaires en Roumanie—1987* (XXXI), în *Dacia*, N.S., 32, 1988, 1—2, p. 217).

20. *Cândești*, com. Dumbrăveni, jud. Vrancea. În urma cercetărilor arheologice din anul 1968, într-un complex de locuire deranjat de pe „Coasta Banului” s-a găsit un denar roman : AR. *Marcus Aurelius* : *Diva Faustina II*. 3,11 g ; 17 × 18 mm ; † ; slab conservat. RIC, III, p. 273, nr. 738, 176—180 d. H. (postume) (informație M. Florescu, Iași).

21. *Dorohoi*, jud. Botoșani. Pe teritoriul orașului, în anul 1987, Vasile Ioan a descoperit o monedă romană : AR. *Domitianus*. 3,44 g ; 19 mm ; † ; foarte bine păstrată. RIC, II, p. 171, nr. 147, 90 d. H. MIBotoșani. N.I. 13745 (informație O. — L. Șovan).

22. *Hârlău (?)*, jud. Iași. Fără a avea precizat locul descoperirii, într-o colecție particulară din oraș se află o monedă romană de bronz : AE. *Trebonianus Gallus*. 6,41 g ; 25 mm ; † ; *Viminacium*, XIV (252—253 d. H.) ; *Pick*, p. 54, nr. 168 (informația A. Scarlăt, Hârlău).

23. *Homicești*, com. Bârgăuani, jud. Neamț. În anul 1986, cu prilejul cercetărilor sistematice din așezarea de „La Bendeasca”, datată în secolele II — III d. H., a fost găsit un vas (lucrat la roată dintr-o pastă cenușie, cu un slip de aceeași culoare, dar mai întunecată și cu gâtul rupt) în care se aflau 661 denari romani imperiali : Nero 12, Galba 5, Otho 3, *Vitellius* 14, *Vespasianus* 176, *Titus* 35, *Domitianus* 76, *Nerva* 16, *Traianus* 212, *Hadrianus* 110, *Antoninus Pius* 2 ; 3 ex. au fost emise în *Lycia* (*Domitianus* 1, *Traianus* 2). Monedele se înșiră între 55 și 141 d. H. MIPiatra Neamț (B. Mitrea, *Découvertes monétaires en Roumanie—1987* (XXXI), în *Dacia*, N.S., 32, 1988, 1—2, p. 217 ; El. Petrișor, El. Ciubotaru, *Sondașul arheologic din 1986 de la Homicești—Bârgăuani*, jud. Neamț, în *MemAntiq*, 18—20, 1989, la tipar).

24. *Horia*, com. Mitoc, jud. Botoșani. Dintr-o groapă de gunoi, aflată în curtea săteanului Const. I. Cătăraiu, provine o monedă romană de aur : AV. *Crispus*. 8,50 g (2 solidi) ; 23 mm ; bine păstrată. *Trier*. RIC, VII, p. 178, nr. 186 var. (av. B5 ; rv. *PRINCIPI I—VVENTVTIS*), 317 d.H. (informație O. — L. Șovan).

25. *Siret*, jud. Suceava. În anul 1890 este semnalată apariția a doi denari romani : 1. AR. *Traianus* (IMP TRAIANO OPT AVG GERM DAC PART și *Victoria* pe revers). 2. AR. *Faustina* (*Augusta*) cu *Pietas* pe revers (Cf. C.A. Romstorfer, *Aus den „Mittheilungen der K.K. Central-Commission”*, în *JBLM*, 1, 1893, p. 47).

26. *Teucei sau împrejurimi*, jud. Galați. Se consemnează găsirea unui denar roman : AR. *Traianus*. 3,12 g ; 17 mm ; † ; bine conservată. RIC, II, p. 256, nr. 178, 103—111 d. H. ; Hill, p. 136, nr. 234, emisiunea a 11-a, 105 d. H. (informație I. Sion, Teucei).

27. *Postul Vasile Roaită*, com. Umbrărești, jud. Galați. Prin anii 1974—1975, s-au descoperit două monede romane : 1. AR. *Hadrianus*. 3,10 g ; 17 mm ; †. RIC, II, p. 372, nr. 276 (d), 134—138, d. H. 2. AE₃. *Constantius II*. 1,46 g ; 15 mm ; † ; slab conservată, ceea ce face dificilă identificarea monetăriei (informație I. Sion, Teucei).

28. *Vorona*, com. Vorona, jud. Botoșani. Dintr-un punct necunoscut de pe teritoriul comunei provine un denar roman : AR. *Septimius Severus*. 2,38 g ; 18 × 19 mm ; † ; RIC, IV/1, p. 117, nr. 195 var. (av. *SEVLIVS—PIVS* AVG. Capul laureat și bustul împăratului spre dreapta ; rv. *PMTRP XII COS III P(P)*. *Genius* spre stânga, șezând și ținând spice de grâu, iar dintr-o pateră sacrificială deasupra unui altar. Colecția Mihai Platon, elev în anul III al Liceului de Construcții Botoșani (informație O. — L. Șovan).

E. MEDIEVALE

29. *Costești*, com. Costești, jud. Vaslui. În anul 1964, în punctul „Izvoare Dinga”, situat la aproximativ 150 m nord-vest de sat, a fost descoperit un tezaur compus din 176 monede de argint din secolele XVI—XVII : poloneze (124), imperiale (47), Provinciile Unite (7) și un denar unguresc. IA Iași.

30. *Iași*. În timpul lucrărilor de restaurare, efectuate în 1984 pe locul hotelului „Traian”, a fost descoperit un tezaur alcătuit din 91 monede de argint : tripli groși emiși de Polonia, Lituania și Riga, orți de Danzig, un taler emis de Provinciile Unite, un florin imperial și o piesă spaniolă (informație V. Maria Pușcașu, MIM Iași).

31. *Roșcani*, com. Trifești, jud. Iași. La Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași a fost adusă spre determinare o monedă de argint descoperită în 1988 în grădina unei case din localitate. Este un ort emis de orașul Danzig în 1615 (informație V. Gemeni, Iași).

32. *Turlurești*, com. Girov, jud. Neamț. La Muzeul de Istorie Piatra Neamț, inv. 6938, se păstrează un tezaur provenit din localitate. Toate piesele sunt taleri emiși între 1562—1595 de Austria (2), Trier (1), Braunschweig—Lüneburg (1). Saxonia (3) și Principatul Transilvaniei (4) (informație El. Petrișor, MIPiatra Neamț).

33. *Țibănești*, jud. Iași. De pe teritoriul fostului C.A.P. Griști, în punctul „Petrești”, provine un tezaur descoperit în 1961, alcătuit din 11 monede poloneze emise de Alexandru Jagello (V. Chirica, M. Tanasachi, *RAJ Iași*, 2, Iași, 1985, p. 428, nr. LXXXI. 3. B).

34. *Țigănești*, com. suburbană Munteni, municipiul Teucei, jud. Galați. Prin actul de vânzare nr. 34 din 30 martie 1967,

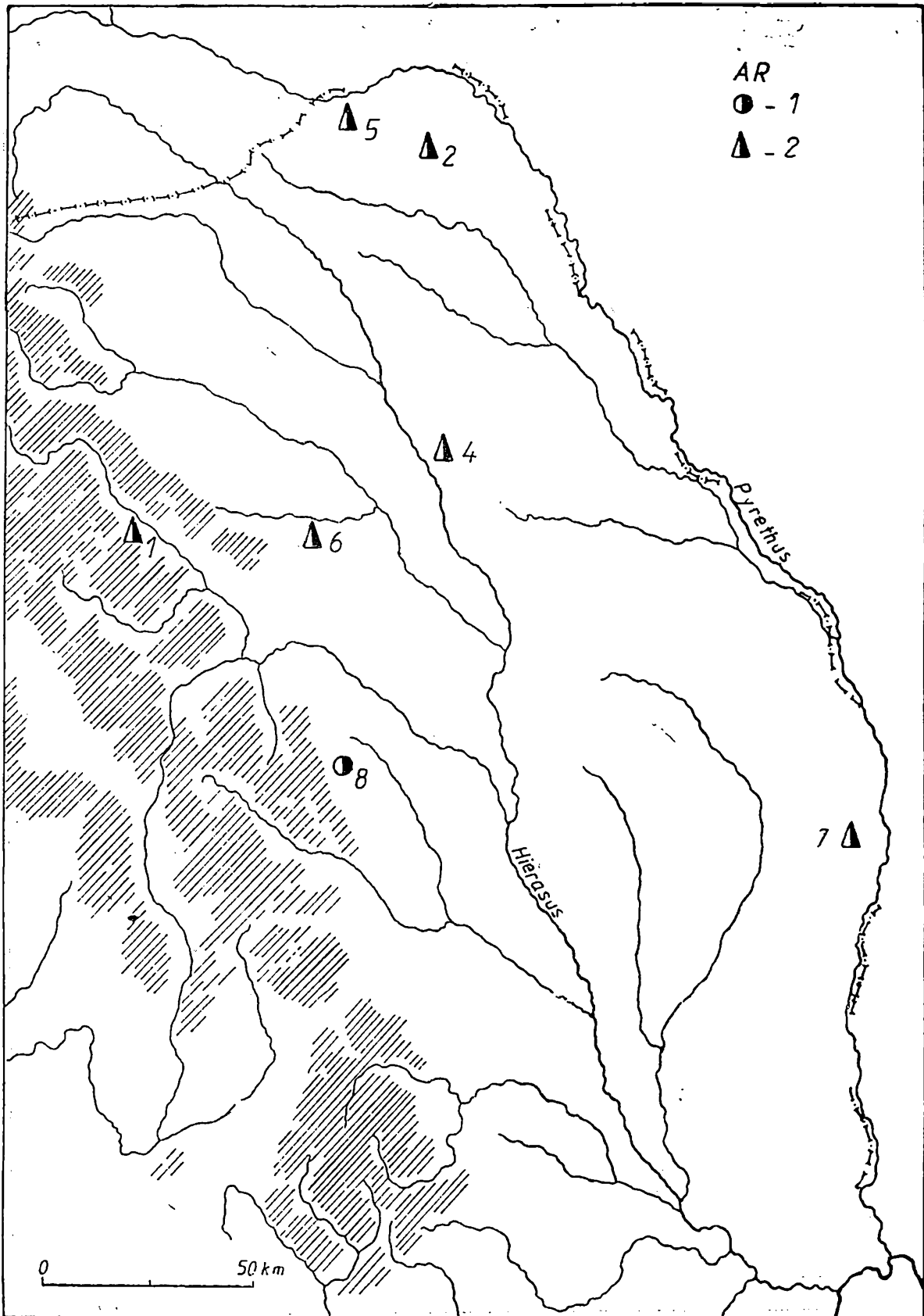

Fig. 1. Monedele grecești, macedonene și dacice găsite în Moldova: 1, tezaure; 2, izolate.

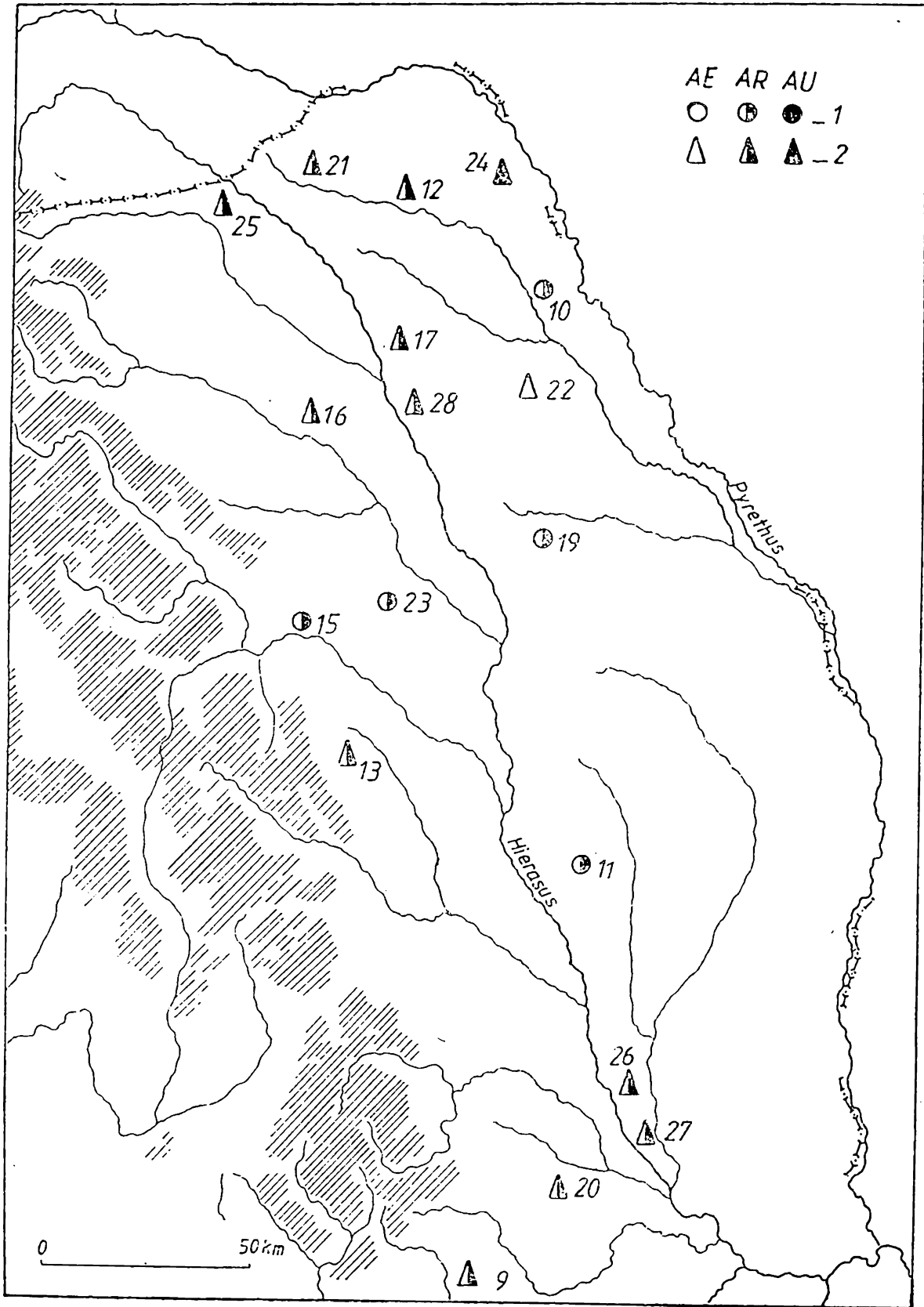

Fig. 2. Monedele romane republicane și imperiale găsite în Moldova : 1, tezaure, 2, izolate.

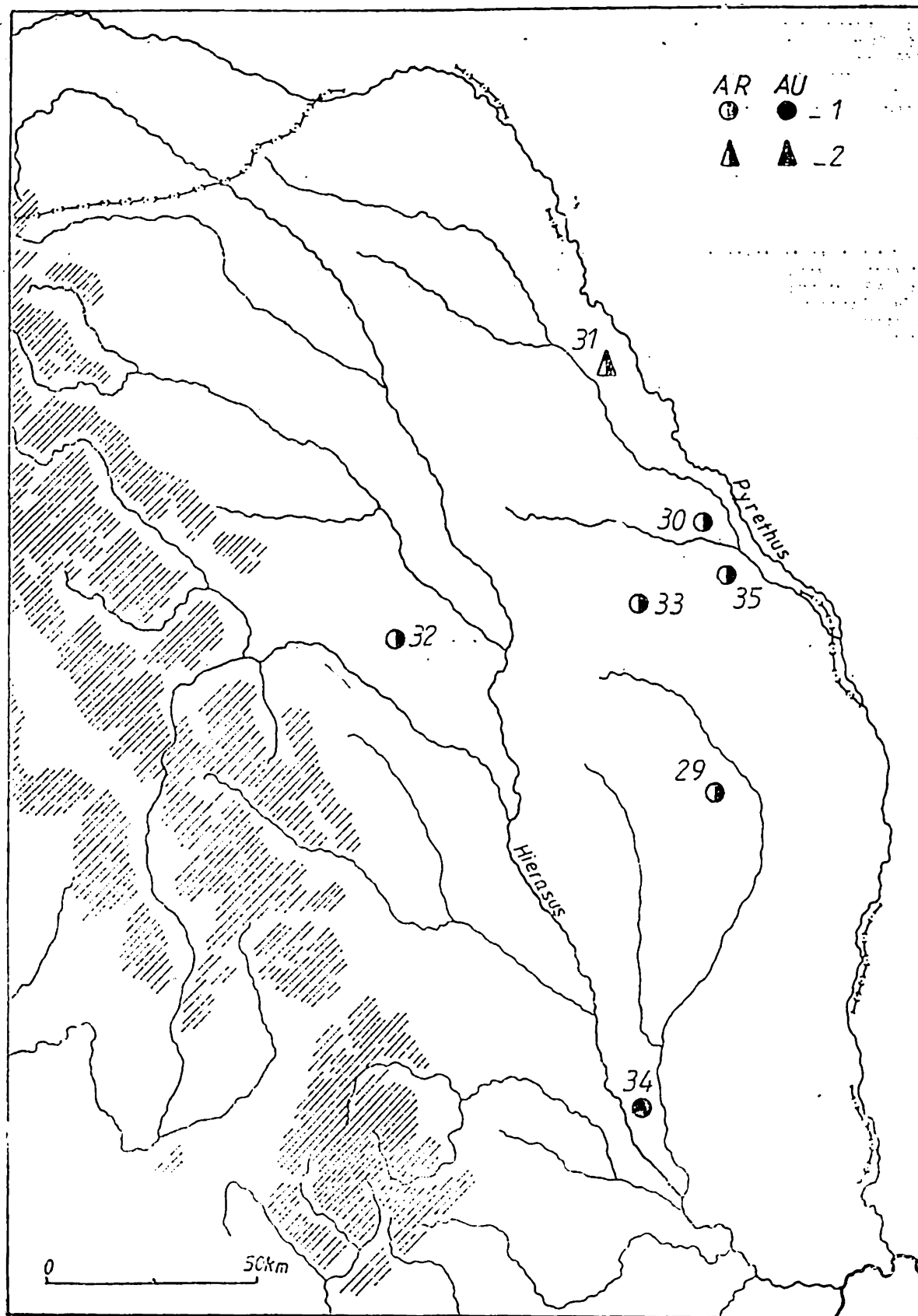

Fig. 3. Monedele medievale găsite în Moldova : 1, tezaure. ; 2, izolate.

MIGalați a achiziționat de la Banca Națională un tezaur compus din 54 monede de aur, din care un ducat emis de Austria în 1759, iar restul de Provinciile Unite între 1738 și 1770.

35. *Vlădiceni*, com. Tomești, jud. Iași. Cu prilejul lucrărilor agricole, efectuate la ferma pomicolă din localitate, a fost descoperit un tezaur alcătuit din 22 monede de argint,

care, după urmele păstrate, se pare că au fost depozitate într-o pungă din piele. Emisiunile datează între 151... și 1690 și sunt de valori diferite: jumătăți de groși lituanieni, poltoraci și tripli groși polonezi, orți de Danzig, un denar unguresc, taleri din Provinciile Unite, un taler imperial și jumătate de taler spaniol (informație V. Maria Pușcașu, MIM Iași).

MONETARY DISCOVERIES FROM MOLDAVIA. II

SUMMARY

More older or newer monetary discoveries from Moldavia are presented in order to be researched. Here are these discoveries: 1. *Ceahlău*. 1 AR (drachma) from Dyrhachium. 2. *Ghireni*. Thasian „counterfeits” and Geto-Dacian coins. 3. *Moldavia*. 1 AR (drachma) from Dyrhachium. 4. *Pașcani*. 2 AR (tetradrachmae) from Thasos. 5. *Suharău*. Thasian „counterfeits”, and Geto-Dacian coins. 6. *Târpești* (?). 1 AR (tetradrachma) from Maronea. 7. *Velrișoia*. 1 AR (drachma) from Histria. 8. *Comănești*. 4 AR (tetradrachmae) of the Huși—Vovriești type (hoard?). 9. *Beciu*. 1 AR (RRC, 383, 79 B.C.). 10. *Dârșeni*. 4 AR (M. Antonius 1, Vespasian 1, Hadrian 2). 11. *Găiceana*. 1 AR *Ap. Claudius Pulcher, T. Manlius Mancinus, Q. Urbinus*; 1 AR *C. Vibius Pansa*; 1 AR *L. Aemilius Buca*; 1 AR *Mn. Cordius Rufus*. 12. *Havârna*. 1 AR *L. Iulii Bursio*. 13. *Moinești*. 2 AR Roman Republican (88 and 64 B.C.). 14. *Moldavia*. 1 AR Roman Republican (the IInd c.B.C.?). 15. *Bistrița*. 1 AR Vespasian; 1 AR Hadrian; 1 AR Antoninus Pius; 1 AR Faustina II. 16. *Brăiești*. 1 AR Antoninus Pius. 17. *Bucecea*. 1 AR Commodus. 18. *Bucovina*. More Roman coins (6 AR, 2 AE). 19. *Călugăreni*. A hoard of 63 Roman Imperial denarii (Vitellius — Marcus Aurelius: L. Verus). 20. *Cândești*. 1 AR *Divia Fausina II*. 21. *Dorohoi*. 1 AR Domitian. 22. *Hârlău*. 1 AE Trebonianus Gallus, Viminacium. 23. *Homiceni*. A hoard of 661 Roman Imperial denarii (Nero — Antoninus Pius, 141 A.D.). 24. *Horia*. 1 AV Crispus, Trier, 25. *Siret*. 1 AR Trajan and 1 AR Faustina I. 26. *Tecuci or neighbourhood*. 1 AR Trajan 27. *Ancient Vasile Roaită*. 1 AR Hadrian and 1 AE₃ Constantius II. 28. *Vorona*. 1 AR Septimius Severus. 29. *Costești*. A hoard of 176 AR (the XVIIth—XVIIIth c.). 30. *Iași*. A hoard of 91 AR from Poland, Lithuania, Riga, Danzig, Holland, Spain and Empire. 31. *Roșcani*. 1 AR Danzig. 32. *Turturești*. A hoard of 11 AR from Austria, Trier, Braunschweig-Lüneburg, Saxonia and Transylvania (1562—1595). 33. *Tibănești*. A hoard of 11 Poland coins (Alexander Jagello). 34. *Țigănești*. A hoard of 54 gold coins (Holland and Austria). 35. *Vlădiceni*. A hoard of 22 silver coins from Lithuania, Poland, Danzig, Hungary, Spain, Holland and Empire.

FIGURE EXPLANATIONS

Fig. 1. Greek, Macedonian and Dacian coins discovered in Moldavia: 1, hoards; 2, isolated.

Fig. 2. Roman Republican and Imperial coins discovered in Moldavia: 1, hoards, 2, isolated.

Fig. 3. Medieval coins discovered in Moldavia: 1, hoards; 2, isolated.